

УДК 342.9

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-128-134

Фомічов Костянтин Сергійович,

кандидат юридичних наук, доцент,

докторант кафедри права

та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету

імені Володимира Винниченка

e-mail: kostyantun_fomichov@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0003-2062-6441>

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ СУБ'ЄКТІВ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОЇ ЗАЩИЩЕНОСТІ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ З ІНШИМИ ДЕРЖАВНИМИ ІНСТИТУЦІЯМИ

Стаття присвячена адміністративно-правовому регулюванню взаємодії суб'єктів державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю з іншими суб'єктами публічної адміністрації. Досліджено особливості взаємодії органів законодавчої, виконавчої влади, в тому числі і правоохоронних органів з іншими суб'єктами публічної адміністрації у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю.

З'ясовано особливості участі Президента України як глави держави у реалізації вказаної державної політики. Проаналізовано роль дорадчих та консультативних органів Кабінету Міністрів України у координації діяльності органів виконавчої влади, спрямованої на захист прав осіб з інвалідністю.

Встановлено що ефективна діяльність суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю неможлива без взаємодії з іншими державними інституціями.

Акцентовано увагу на особливостях взаємодії військово-лікарських комісій з іншими суб'єктами публічної адміністрації щодо визначення причин інвалідності військовослужбовців. Доведено, що взаємодія суб'єктів публічної адміністрації у сфері захисту прав осіб з інвалідністю є необхідною для ефективної реалізації відповідної державно політики.

Визначено що соціальний захист прав осіб з інвалідністю має різноплановий характер та потребує спільної взаємоузгодженої діяльності всіх державних інституцій у різних сферах - законодавчій, виконавчій, правоохоронній.

Зазначено, що основними формами взаємодії є співробітництво та спільна участь в частині розробки проектів нормативних актів. Поряд з цим, недостатньо розвинутими є такі форми взаємодії як обмін інформацією, що вимагає від суб'єктів публічної адміністрації додаткових зусиль для узгодження та координації своєї діяльності в тому числі у вигляді відповідних нарад, семінарів, тощо.

Ключові слова: взаємодія, державна політика у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, особи з інвалідністю, безбар'єрність

Fomichov K. ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION OF THE INTERACTION OF ENTITIES IMPLEMENTING STATE POLICY IN THE SPHERE OF SOCIAL PROTECTION OF PERSONS WITH DISABILITIES WITH OTHER STATE INSTITUTIONS

The article is devoted to the administrative and legal regulation of the interaction of subjects of state policy in the field of social protection of persons with disabilities with other subjects of public administration. Peculiarities of the interaction of legislative and executive authorities, including law enforcement agencies, with other subjects of public administration in the field of social protection of persons with disabilities have been studied.

The peculiarities of the participation of the President of Ukraine as the head of state in the implementation of the specified state policy have been clarified. The role of the advisory and consultative bodies of the Cabinet of Ministers of Ukraine in coordinating the activities of the executive authorities aimed at protecting the rights of persons with disabilities is analyzed.

It has been established that the effective activity of subjects of formation and implementation of state policy in the field of social protection of persons with disabilities is impossible without interaction with other state institutions.

Attention is focused on the specifics of the interaction of military medical commissions with other subjects of public administration regarding the determination of the causes of disability of servicemen. It has been proven that the interaction of public administration subjects in the field of protection of the rights of persons with disabilities is necessary for the effective implementation of relevant state policy.

It was determined that the social protection of the rights of persons with disabilities has a multifaceted nature and requires joint coordinated activities of all state institutions in various spheres - legislative, executive, law enforcement.

It is noted that the main forms of interaction are cooperation and joint participation in the development of projects of normative acts. Along with this, such forms of interaction as information exchange are insufficiently developed, which requires additional efforts from public administration subjects to agree and coordinate their activities, including in the form of relevant meetings, seminars, etc.

Key words: interaction, state policy in the field of social protection of persons with disabilities, persons with disabilities, barrier-free

Постановка проблеми. Державна політика у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю виходить з необхідності утвердження та забезпечення прав і свобод людини, що відображається в оновленій адміністративно-правовій доктрині, побудованій на публічно-сервісній спрямованості адміністративного права (людиноцентристський підхід), що полягає в забезпеченні реалізації прав та охоронюваних законом інтересів приватних осіб (в тому числі осіб з інвалідністю) та захисті їх порушених прав та інтересів.

Однак різноманітність та багатоаспектність завдань, що стоять перед державою у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю зумовлює необхідність залучення до їх реалізації значної кількості суб'єктів, як тих, що так і безпосередньо здійснюють державну політику у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, так й інших публічних та приватних суб'єктів. У зв'язку із цим зростає потреба налагодження ефективної взаємодії суб'єктів державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю з іншими суб'єктами публічної адміністрації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Питання взаємодії суб'єктів державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю з іншими суб'єктами публічної адміністрації досліджували такі вчені як М.С. Багній, Н.М. Биба, І.С. Верховод, А.В. Іпатов, А.М. Жорняк, А.М. Куца, С.С. Лукаш, Є.Ю. Соболев та інші.

Мета статті - дослідити особливості адміністративно-правового регулювання взаємодії суб'єктів державної політики у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю з іншими суб'єктами публічної адміністрації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Статтею 3 Конституції України проголошено, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, а її права і свободи та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Більш того, утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави [1]. Згідно ст. 23 Конституції України кожна людина має право на вільний розвиток своєї особистості, якщо при цьому не порушуються права і свободи інших людей, та має обов'язки перед суспільством, в якому забезпечується вільний і всебічний розвиток її особистості [1]. Відтак, цілком логічним є залучення до реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю й інших державних інституцій та органів місцевого самоврядування.

Зважаючи на різноманітність суб'єктів публічної адміністрації як таких ми зупинимось на найбільш важливих та актуальних взаємодіях суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю з іншими державними інституціями.

Слід почати з Президента України, який наділений правом законодавчої ініціативи, його законопроекти, визначені як невідкладні, розглядаються Верховною Радою України позачергово. Окрім того, Президент України підписує закони або повертає їх зі своїми пропозиціями до Верховної Ради України для повторного розгляду (ст.ст. 93, 94 Конституції України) [1]. Для належного виконання покладених на нього обов'язків Президент України відповідно до п. 28 ст. 106 Конституції України може створювати за кошти державного бюджету для здійснення своїх повноважень консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби [1].

Так, у 2021 році напрям реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю Президентом України збувся, а саме: замість посади Уповноваженого Президента України з питань захисту прав осіб з інвалідністю було введено нову посаду радника-уповноваженого Президента України з питань безбар'єрності. До сфери його відповідальності відноситься забезпечення здійснення Президентом України конституційних повноважень щодо додержання конституційної норми про визнання в Україні людини, її життя та здоров'я, честі й гідності, недоторканності та безпеки найвищою соціальною цінністю з урахуванням сучасного тлумачення понять безбар'єрності та безпечного доступного середовища для осіб з інвалідністю [2].

Основними завданнями радника-уповноваженого Президента України з питань безбар'єрності є розроблення та внесення в установленому порядку пропозицій Президентом України щодо здійснення повноважень глави держави у сфері захисту прав осіб з інвалідністю, у зв'язку з чим він має такі повноваження: 1) аналізувати політичні, соціально-економічні, інші процеси, що відбуваються в Україні та за її межами, за результатами такого аналізу подавати главі держави відповідні пропозиції; 2) брати участь у підготовці проектів актів Президента України; експертизі законів, які надійшли на підпис главі держави, проектів законів України, які пропонуються для внесення Президентом України на розгляд Верховної Ради України; 3) брати участь у співробітництві з науковими установами, аналітичними центрами і представництвами іноземних держав та міжнародних організацій в Україні з питань соціального захисту осіб з інвалідністю тощо [4]. Як бачимо, діяльність уповноваженого Президента України пов'язана в більшій мірі з аналізом законодавства, а саме - моніторингом законодавства (правовий моніторинг) та правом законодавчої ініціативи глави держави.

Також не можемо не вказати на декларативність повноважень радника-уповноваженого Президента України з питань безбар'єрності, відсутність у нього реальних важелів впливу на стан у справ у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю. Сама по собі участь у підготовці певних документів є явно недостатньою. Так само незрозуміло яким же чином буде забезпечуватися таким суб'єктом взаємодія та узгодженість діяльності інших суб'єктів та органів за відсутності у нього будь-яких імперативних прав та

можливості та видання обов'язкових до рішень чи розпоряджень. Більш того, за невиконання доручень (вказівок) радника-уповноваженого не передбачено жодної правової відповідальності, хіба що окрім політичної. По суті, діяльність даної посадової особи зводиться до локального адміністрування діяльності Президента України щодо проектів нормативно-правових актів у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю, а наділення її контрольними чи наглядовими функціями є недоречним в силу характеру повноважень Президента України та його Офісу.

Окрім того, слід вказати, що забезпечення безбар'єрного середовища для осіб з інвалідністю є лише однією із складових державної політики у цій сфері та не повинна підміняти собою питання соціального, трудового, медичного забезпечення рівної участі даної категорії осіб у житті суспільства.

Якщо розглядати питання соціального захисту осіб з інвалідністю, то слід звернути на правовий статус Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю, який є уповноваженою Кабінетом Міністрів України посадовою особою, яка організовує здійснення Кабінетом Міністрів України своїх повноважень з питань захисту прав і законних інтересів осіб з інвалідністю та виконання Україною міжнародних зобов'язань у цій сфері. Серед завдань Урядового уповноваженого можемо вказати такі: вжиття заходів щодо усунення порушень прав і законних інтересів осіб з інвалідністю та причин, що призвели до їх виникнення; сприяння забезпеченню інформування громадськості про права осіб з інвалідністю [7].

Слід відзначити, що на відміну від уповноваженого Президента України, урядовий уповноважений має значно більше повноважень для досягнення поставлених завдань, в тому числі для взаємодії з іншими суб'єктами, так і для координації та узгодження їх діяльності, оскільки взаємодіє із значною кількістю суб'єктів публічної адміністрації та інститутами громадянського суспільства.

Також, при Кабінеті Міністрів України додатково створено тимчасовий консультативно-дорадчий орган - Раду безбар'єрності, основним завданням якої є сприяння забезпеченню координації дій органів виконавчої влади з питань створення безбар'єрного простору. До її основних завдань входить: підготовка пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері створення безбар'єрного простору; визначення шляхів, механізму і способів вирішення проблемних питань, що виникають під час реалізації державної політики у створенні безбар'єрного простору тощо [8]. Хоча Рада безбар'єрності є лише консультативно-дорадчим органом, однак склад її учасників (деякі члени уряду, керівники деяких центральних органів виконавчої влади, інших державних органів та всеукраїнських громадських організацій) дозволяє здійснювати взаємодію між ними з питань формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю на рівні керівництва відповідних державних та недержавних інституцій. Водночас, незрозумілим є відсутність у складі даної Ради урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю, що дещо нівелює його статус та авторитет.

Здійснюючи законодавчу функцію Верховна Рада України надає своїм рішенням сили закону та пов'язуючи ним виконавчу та судову владу [9, с. 245]. Так, Верховна Рада України як законодавчий орган влади врегульовує широке коло питань, пов'язаних із формуванням та реалізацією державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю, зокрема встановлення місця і статусу та повноважень суб'єктів формування та реалізації такої політики та принципів їх діяльності та, власне, зміст прав осіб з інвалідністю.

У свою чергу, питаннями соціального захисту і реабілітації осіб з інвалідністю та регулювання діяльності їх підприємств і громадських об'єднань та законодавчого регулювання надання соціальних послуг особам з інвалідністю віднесено до компетенції Комітету з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів [10].

Як вбачається із ч. 1 ст. 10 Закону України «Про комітети Верховної Ради України» комітети інформують громадськість про свою діяльність, їх засідання та інші заходи проводяться відкрито, їх мають право відвідувати представники громадських організацій [11], що об'єктивно сприяє взаємодії законодавчої влади як із відповідними суб'єктами публічної адміністрації так і інститутами громадянського суспільства.

Відзначимо, що розгляд законопроектів з питань державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю повинен здійснюватися з урахуванням думки представників відповідних суб'єктів такої політики. Так, відносно таких законопроектів слід проводити: їх моніторинг та аналіз на відповідність засадам та цілям державної політики; визначення посадових осіб, які представлятимуть позицію відповідного суб'єкта під час розгляду таких законопроектів комітетами та на пленарних засіданнях Верховної Ради України; надання пропозицій щодо таких законопроектів, що повинні містити їх чітке обґрунтування.

Як і будь-яким іншим правам, правам осіб з інвалідністю кореспондуються обов'язки щодо їх реалізації чи виконання, за порушення яких передбачено як кримінальну, так і адміністративну відповідальність. Зазначене зумовлює необхідність взаємодії суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю з відповідними правоохоронними органами.

Згідно із ст. 42 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні» особи, винні у порушенні вимог цього Закону, несуть установлену законом матеріальну, дисциплінарну, адміністративну чи кримінальну відповідальність [12]. Однак, притягнення до правової відповідальності за порушення прав осіб з інвалідністю повинно здійснюватися спеціальними суб'єктами в межах, в порядку та у спосіб, передбачений відповідними законами. Примус у вигляді відповідальності є важливою

передумовою реалізації будь-яких прав людини. Без належної реалізації інституту відповідальності захист або реалізація прав осіб з інвалідністю був би неможливим.

Законами про кримінальну (Кримінальний кодекс України) та адміністративну (Кодекс України про адміністративні правопорушення та інші) передбачено різноманітні правопорушення, об'єктивна сторона яких полягає в тому числі у порушенні соціальних прав осіб з інвалідністю.

У сфері захисту соціальних прав осіб з інвалідністю форми взаємодії правоохоронних органів із суб'єктами формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю можемо поділити на такі групи: спільна діяльність щодо запобігання та протидії правопорушенням. Вона полягає у спільному виявленні обставин, за яких порушуються права осіб з інвалідністю та подальшому припиненні таких порушень; координація самостійних дій у сфері охорони прав осіб з інвалідністю, що дозволяє уникати дублювання дій правоохоронного характеру; надання правоохоронними органами допомоги іншим суб'єктам (у тому числі суб'єктам формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю) під час здійснення ними правоохоронних заходів, а саме у доступі до приміщень, документації, тощо; обмін інформацією.

Спільна діяльність працівників правоохоронних органів з іншими суб'єктами під час реалізації правоохоронної функції потребує постійного підвищення її якості. Слід наголосити на важливості постійного пошуку можливих нових форм такої взаємодії, що сприятимуть ефективній взаємодії у сфері забезпечення прав осіб, в тому числі осіб з інвалідністю [16, с. 140].

З початком агресії російської федерації проти України у 2014 році особливої актуальності набули питання соціального захисту військовослужбовців, які набули інвалідність під час проходження ними військової служби. Важливою умовою такого захисту є в тому числі і взаємодія військових формувань та суб'єктів формування та реалізації державної політики у цій сфері, що вимагає вжиття системних комплексних заходів системного з метою збереження стану здоров'я військовослужбовців.

Так, бойові дії обумовлюють санітарні втрати серед військовослужбовців різних військових формувань, наявність легкопоранених, поранених середньої тяжкості та тяжкопоранених. Тяжкопоранені військовослужбовці після надання їм відповідної медичної допомоги і визнання військово-лікарськими комісіями (ВЛК) непридатними до подальшого проходження військової служби направлялись до медико-соціальних експертних комісій (МСЕК) з метою встановлення відсотку втрати боєздатності і працездатності та встановлення певної групи інвалідності [17, 18].

Згідно з п.п. 1.1. глави 1 Розділу I Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затвердженого Наказом Міністра оборони України 14.08.2008 року № 402, військово-лікарська експертиза визначає придатність за станом здоров'я до військової служби призовників, військовослужбовців та військовозобов'язаних, установлює причинний зв'язок захворювань, травм (поранень, контузій, каліцтв) та визначає необхідність і умови застосування медико-соціальної реабілітації та допомоги військовослужбовцям [19]. Усі штатні ВЛК Збройних Сил України безпосередньо підпорядковуються начальнику Центральної ВЛК, який у свою чергу підпорядковується директору Військово-медичного департаменту Міністерства оборони України [19].

Згідно з п. 21.7, 21.4 глави 21 Розділу II Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України, затвердженого Наказом Міністра оборони України 14.08.2008 року № 402, постанова ВЛК про причинний зв'язок поранення (травми, контузії, каліцтва) приймається відповідно до висновку, зазначеного в довідці про обставини травми (поранення, контузії, каліцтва), або засвідченої копії Акта про нещасний випадок, у яких зазначаються обставини отримання поранення (контузії, травми, каліцтва). Постанова ВЛК про причинний зв'язок захворювання, поранення, травми, контузії, каліцтва направляє в органи соціального захисту і до військового комісаріату за місцем проживання колишнього військовослужбовця [19]. Постанова ВЛК про ступінь придатності до військової служби та причинний зв'язок захворювання (травми) військовослужбовця (діючого чи колишнього) має велике соціальне значення, оскільки враховується при визначенні відсотка втрати працездатності, групи інвалідності у МСЕК [20, с. 149]. Таким чином, вирішення питання встановлення причинного зв'язку і груп інвалідності військовослужбовцям, а також звільнення з військової служби вимагає тісної взаємодії МСЕК Міністерства охорони здоров'я України та ВЛК Міністерства оборони України.

Також, вчені-медики з метою покращення взаємодії у сфері соціального захисту осіб з інвалідністю пропонують такі організаційні заходи, а саме: на рівні військової частини і підрозділів – навчання військовослужбовців як відповідної військової спеціальності, так і основам тактичної медицини; на рівні медичної служби військової частини – оптимізувати організаційні підходи до диспансеризації, динамічного нагляду та профілактики захворювань у всіх військових формуваннях України з впровадженням системного контролю за їх ефективним проведенням; на рівні проведення лікувально-евакуаційних заходів – оптимізувати організаційні заходи та надання пораненим і хворим необхідного обсягу і виду заходів лікувального впливу; під час реабілітаційного періоду – обов'язкове проведення повного обсягу лікувально-профілактичних і відновлювальних заходів в залежності від тяжкості поранення або захворювання та динаміки стану здоров'я військовослужбовців; на рівні проходження МСЕК – забезпечення повної та об'єктивної оцінки стану здоров'я військовослужбовців, визначення можливості його відновлення, а також планів реабілітації для забезпечення подальшої їх соціалізації [21, с. 37].

Висновки Отже, ефективна діяльність суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю неможлива без взаємодії з іншими державними інституціями.

Соціальний захист прав осіб з інвалідністю має різноплановий характер та потребує спільної взаємоузгодженої діяльності всіх державних інституцій у різних сферах - законодавчій, виконавчій, правоохоронній. Законодавча влада встановлює зміст таких прав та визначає суб'єктів, зобов'язаних їх реалізовувати. Виконавча влада реалізовує державну політику у сфері соціальної захищеності осіб з інвалідністю у межах, в порядок та у спосіб, визначених законодавством. Правоохоронні органи забезпечують невідворотність правової відповідальності за незабезпечення або порушення прав осіб з інвалідністю. Основними формами такої взаємодії можемо назвати співробітництво та спільну участь в частині розробки проектів нормативних актів. Поряд з цим, недостатньо розвинутими є такі форми взаємодії як обмін інформацією, що вимагає від суб'єктів публічної адміністрації додаткових зусиль для узгодження та координації своєї діяльності в тому числі у вигляді відповідних нарад, семінарів, тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Щодо трансформації інституту уповноважених Президента України. Указ Президента України від 15.06.2021 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/shodo-transformaciyi-institutu-upovnovazhenih-prezidenta-ukr-69045>
3. Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні на період до 2030 року, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 року № 366-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text>
4. Положення про Радника Президента України, Указом Президента України від 26.07.2021 року № 309/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/309/2021#Text>
5. Нижник Н., Гуменюк І., Муза О. Концептуальні основи утвердження правового моніторингу в Україні. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2013. № 4. С. 21-29.
6. Довженко Є.В. Поняття та завдання правового моніторингу. *Управління проектами, системний аналіз і логістика. Технічна серія*. 2012. Вип. 10. С. 627-631.
7. Положення про Урядового уповноваженого з прав осіб з інвалідністю, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2017 р. № 125. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/125-2017-%D0%BF#n9>
8. Про утворення Ради безбар'єрності: Постанова Кабінету Міністрів України від 14.04.2021 р. № 443. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/443-2021-%D0%BF#Text>
9. Кравченко В.В. Конституційне право України. Навч. посібник. К. Атіка. 2004. 512 с.
10. Про перелік, кількісний склад і предмети відання комітетів Верховної Ради України дев'ятого скликання. Постанова Верховної Ради України від 29.08.2019 року № 19-ІХ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19-20#Text>
11. Закон України «Про комітети Верховної Ради України» від 04.04.1995 року № 116/95-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text>
12. Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 21.03.1991 № 875-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 21. Ст. 252.
13. Музичук О.М. Організаційно-правові основи участі громадян в охороні громадського порядку і боротьбі з правопорушеннями : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків. 2003. 193
14. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Відомості Верховної Ради Української РСР (ВВР) 1984, додаток до № 51, ст. 1122.
15. Положення про Державну службу України з питань праці, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 р. № 96. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-%D0%BF#Text>
16. Комзюк А. В. Форми взаємодії Національної поліції з громадськістю у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2020. № 3. С. 135-143.
17. Наказ МОЗ України від 05.09.2011 № 561 «Про затвердження Інструкції про встановлення груп інвалідності». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1295-11>
18. Постанова Кабінету Міністрів України від 03.12.2009 року № 1317 «Питання медико-соціальної експертизи». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1317-2009-%D0%BF#top>
19. Положення про військово-лікарську експертизу в Збройних Силах України. Наказ Міністра оборони України від 14.08.2008 року № 402. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1109-08/print1487078353429940#Text>
20. Хижняк М. І., Якимець В.М., Устінова Л.А., Діденко Л.В., Бідненко Л.І. Сучасні особливості організації військово-лікарської експертизи військовослужбовців державної прикордонної служби міністерства Внутрішніх Справ України. *Проблеми військової охорони здоров'я*. 2016. Вип. 45(1). С. 146-153.

21. Волошин В.О., Тітов Г.І., Шевченко І.Ф. Первинна інвалідність військовослужбовців: динаміка показників, кластери її профілактики та зниження. *Український журнал військової медицини*. 2022. Т. 3. № 1. С. 34-40.

REFERENCES:

1. Konstytutsiia Ukrainy. (1996, June 28). [Constitution of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 254k/96-VR*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-vr> [in Ukrainian].
2. Shchodo transformatsii instytutu upovnovazhenykh Prezydenta Ukrainy. (2021, June 15). [Regarding the transformation of the institute of the authorized representatives of the President of Ukraine]. *Ukaz Prezydenta Ukrainy*. Retrieved from: <https://www.president.gov.ua/news/shodo-transformaciyi-institutu-upovnovazhenih-prezidenta-ukr-69045> [in Ukrainian].
3. Natsionalna stratehiia iz stvorennia bezbariernoho prostoru v Ukraini na period do 2030 roku. (2021, April 14). [National strategy for creating a barrier-free space in Ukraine for the period until 2030]. *Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy № 366-r*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/366-2021-%D1%80#Text> [in Ukrainian].
4. Polozhennia pro Radnyka Prezydenta Ukrainy. (2021, July 26). [Regulations on the Advisor to the President of Ukraine]. *Ukaz Prezydenta Ukrainy № 309/2021*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/309/2021#Text> [in Ukrainian].
5. Nyzhnyk, N. & Humeniuk, I. & Muza, O. (2013). Kontseptualni osnovy utverdzhennia pravovoho monitorynhu v Ukraini. [Conceptual foundations of the approval of legal monitoring in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii pravovykh nauk Ukrainy*. № 4. 21-29. [in Ukrainian].
6. Dovzhenko, Ye.V. (2012). Poniattia ta zavdannia pravovoho monitorynhu. [Concept and tasks of legal monitoring]. *Upravlinnia proektamy, systemnyi analiz i lohistyka. Tekhnichna seriia*. Vyp. 10. 627-631. [in Ukrainian].
7. Polozhennia pro Uriadovoho upovnovazhenoho z prav osib z invalidnistiu. (2017, February 21). [Regulations on the Government Commissioner for the Rights of Persons with Disabilities]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 125*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/125-2017-%D0%BF#n9> [in Ukrainian].
8. Pro utvorennia Rady bezbariernosti. (2021, April 14). [On the formation of the Barrier-Free Council]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 443*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/443-2021-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
9. Kravchenko, V.V. (2004). Konstytutsiine pravo Ukrainy. [Constitutional law of Ukraine]. *Navch. posibnyk*. K. Atika. 512. [in Ukrainian].
10. Pro perelik, kilkisnyi sklad i predmety vidannia komitetiv Verkhovnoi Rady Ukrainy deviatoho sklykannia. (2019, August 29). [On the list, quantitative composition and subjects of the committees of the Verkhovna Rada of Ukraine of the ninth convocation]. *Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy № 19-IX*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/19-20#Text> [in Ukrainian].
11. Pro komitety Verkhovnoi Rady Ukrainy. (1995, April 4). [On the committees of the Verkhovna Rada of Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 116/95-VR*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/116/95-%E2%F0#Text> [in Ukrainian].
12. Pro osnovy sotsialnoi zakhyschenosti osib z invalidnistiu v Ukraini. (1991, March 21). [On the basics of social security for persons with disabilities in Ukraine]. *Zakon Ukrainy № 875-XII*. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1991. № 21. 252. [in Ukrainian].
13. Muzychuk, O.M. (2003). Orhanizatsiino-pravovi osnovy uchasti hromadian v okhroni hromadskoho poriadku i borotbi z pravoporushenniamy. [Organizational and legal bases of citizens participation in the protection of public order and the fight against crimes]. *Dys. kand. yuryd. nauk: 12.00.07*. Kharkiv. 193. [in Ukrainian].
14. Kodeks Ukrainy pro administratyvni pravoporushennia. (1984). [Code of Ukraine on administrative offenses]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainiskoi RSR (VVR). dodatok do № 51*, 1122. [in Ukrainian].
15. Polozhennia pro Derzhavnu sluzhbu Ukrainy z pytan pratsi. (2015, February 11). [Regulations on the State Service of Ukraine on labor issues]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 96*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/96-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
16. Komziuk, A. V. (2020). Formy vzaiemodii Natsionalnoi politsii z hromadskistiu u sferi zabezpechennia publichnoi bezpeky i poriadku. [Forms of interaction of the National Police with the public in the sphere of ensuring public safety and order]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnogo universytetu vnutrishnikh sprav*. № 3. 135-143. [in Ukrainian].
17. Pro zatverdzhennia Instruksii pro vstanovlennia hrup invalidnosti. (2011, September 5). [On the approval of the Instruction on the establishment of disability groups]. *Nakaz MOZ Ukrainy № 561*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1295-11> [in Ukrainian].
18. Pytannia medyko-sotsialnoi ekspertyzy. (2009, December 3). [Issues of medical and social expertise]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy № 1317*. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1317-2009-%D0%BF#top> [in Ukrainian].
19. Polozhennia pro viiskovo-likarsku ekspertyzu v Zbroinykh Sylakh Ukrainy. (2008, August 14). [Regulations on military medical examination in the Armed Forces of Ukraine]. *Nakaz Ministra oborony Ukrainy*

№ 402. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1109-08/print1487078353429940#Text> [in Ukrainian].

20. Khyzhniak M. I., Yakymets V.M., Ustinova L.A. Didenko L.V., Bidnenko L.I. (2016). Suchasni osoblyvosti orhanizatsii viiskovo-likarskoi ekspertyzy viiskovosluzhbovtziv derzhavnoi prykordonnoi sluzhby ministerstva Vnutrishnikh Sprav Ukrainy. [Modern features of the organization of military medical examination of servicemen of the state border service of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine]. *Problemy viiskovoi okhorony zdorovia*. Vyp. 45(1). 146-153. [in Ukrainian].

21. Voloshyn, V.O., & Titov H.I., & Shevchenko I.F. (2022). Pervynna invalidnist viiskovosluzhbovtziv: dynamyka pokaznykiv, klasteri yii profilaktyky ta znyzhennia. [Primary disability of servicemen: dynamics of indicators, clusters of its prevention and reduction]. *Ukrainskyi zhurnal viiskovoi medytsyny*. T. 3. № 1. 34-40. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції: 22.05.2023

УДК 342.92

DOI: 10.36550/2522-9230-2023-14-134-138

Крушеніцький Владислав Сергійович,
аспірант кафедри права та правоохоронної діяльності
Центральноукраїнського державного університету
імені Володимира Винниченка
e-mail: vlad-krushenickijj@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0001-9194-7897>

ДЕРЖАВНА ОСВІТНЯ ПОЛІТИКА ЯК ОБ'ЄКТ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

У статті досліджено державну освітню політику як об'єкт адміністративно-правового регулювання, шляхом розкриття дефініцій «державна освітня політика», «адміністративно-правове регулювання державної освітньої політики». У рамках дослідженої проблематики, визначено та запропоновано під державною освітньою політикою, розуміти політику в основі якої лежить формування та розвиток системи освіти, головною метою якої є забезпечення суспільства необхідними знаннями, які сприятимуть його розвитку, встановлюючи пріоритетні напрями, що стосуються фінансування, управління, планування та контролю системи освіти.

Наголошено, що адміністративно-правове регулювання державної освітньої політики є цілеспрямованим і результативним впливом на державну освітню політику України, шляхом використання адміністративно-правових засобів, методів і форм, що мають нормативно-організаційну спрямованість та безпосередньо беруть участь у її реалізації щодо потреб ефективного розвитку особистості, суспільства та держави.

Визначено особливості адміністративно-правових відносин у сфері надання освітніх послуг та акцентовано увагу, що притаманним методом регулювання адміністративно-правових відносин в освітній сфері є імперативний, який характеризується підпорядкованістю владним суб'єктам.

Зроблено висновок, що державна освітня політика як об'єкт адміністративно-правового регулювання включає в себе відносини між різними суб'єктами та інституціями з приводу освітніх послуг, взаємопов'язані компоненти яких носять владно-управлінський характер, забезпечують належне функціонування закладів та навчальний процес щодо реалізації права на освіту за допомогою засобів адміністративного права.

Ключові слова: державна освітня політика, об'єкт адміністративно-правового регулювання, система освіти, адміністративно-правові відносини, надання освітніх послуг, державний вплив.

Krushenitskyi V. STATE EDUCATION POLICY AS AN OBJECT OF ADMINISTRATIVE AND LEGAL REGULATION

The article examines state educational policy as an object of administrative and legal regulation, by revealing the definitions of "state educational policy", "administrative and legal regulation of state educational policy". Within the framework of the researched issues, it is defined and proposed that the state educational policy is understood as the policy based on the formation and development of the education system, the main goal of which is to provide society with the necessary knowledge that will contribute to its development, establishing priority areas related to financing, management, planning and control of the education system.

It is emphasized that the administrative-legal regulation of the state educational policy is a purposeful and effective influence on the state educational policy of Ukraine, through the use of administrative-legal means, methods and forms that have a regulatory and organizational orientation and directly participate in its implementation in relation to the needs of effective personality development, society and the state.

The peculiarities of administrative-legal relations in the field of providing educational services are defined and attention is emphasized that the inherent method of regulating administrative-legal relations in the educational sphere is imperative, which is characterized by subordination to powerful subjects.